

SERRA D'OR

Antoni Prim,
el sentit ocult de la imatge
Pere Ortís
La Barcelona de la Canadenca
Xavier Theros

• A favor dels Ponts
• Jordi Sànchez
• Clam per la llibertat
• Montse Gispert-Saüch

• 200 anys del Baró
de Maldà
• Margarida Aritzeta
• Pere Portabella,
filmar la paraula
• Tània Balló

710 FEBRER 2019 • 5,90 €

Vidal i Barraquer

vist amb ulls de nena

per Núria Delétra-Carreras Patxot

En el cent cinquantè aniversari del naixement del cardenal Francesc Vidal i Barraquer, ens plau de publicar unes pàgines de la senyora Núria Delétra-Carreras Patxot, neta del gran mecenes Rafael Patxot i Jubert, que acompanyà el cardenal Vidal durant els seus darrers anys d'exili a Suïssa i es feu càrrec de totes les despeses de la seva malaltia i del seu enterrament. Núria Delétra, aleshores molt petita, ens explica els seus records del Cardenal de la Pau, que també sabia fer-se infant amb els infants.— J.M. i M.

Dec a un amic la demanda d'escriure el meu record de nena petita sobre el cardenal Vidal i Barraquer, a Friburg (Suïssa).
Són les meves impressions d'infant.
Parla la nena.

El meu senyor cardenal

Tenia onze anys quan el cardenal va morir a Friburg. Fins i tot per a nosaltres, els nens, va ser un esdeveniment incomprensible i un xoc, perquè la vigília mateixa havia estat amb tots nosaltres a casa per a un dinar festiu i llavors no havia semblat gens malalt, ans al contrari, parlant molt més que els altres dies, i alegre.

Li dèiem «el senyor cardenal», sense saber gaire el que volia dir. Calia comportar-nos com calia amb aquell senyor capellà, però que no era com els altres, ni era un monjo tampoc (en venien a casa alguns de Montserrat), ni tampoc un bisbe. Fos el que fos, «el senyor cardenal» provocava un immens respecte —però, per part seva, no hi donava la més mínima importància.

Una manera de ser (ara la qualificaria de dignitat) que ens demanava inclinar-nos, una misteriosa autoritat.

Dignitat o autoritat, però mai alçava la veu —que tenia, a més, molt fluixa—. Parlava poquíssim, escoltava. Sempre escoltava. Era tot ell un silenci que escoltava.

Dignitat o autoritat semblaven com sortir d'una dolçor insistent, penetrant, i al mateix temps dolçor ferma. Com si la suavitat equilibrés l'autoritat, o viceversa.

Es percebia una gran amistat amb l'avi. Se sabia que passaven diàriament moltes hores plegats. Potser era per a l'avi el seu millor amic? Tanmateix em semblaven molt diferents, malgrat ser tots dos uns «senyors molt vells»: l'avi no tenia aquella mena de fragilitat ni tampoc la manera de ser ben present amb una indicible lleugeresa.

Com que la família, pares i avis, li tenia una gran veneració —però discreta, com ell—, és clar que per a mi es tractava d'una persona molt important. Malgrat aquesta importància, ens mirava amb atenció, sense, però, parlar-nos directament. Com dir-ho: vèiem que per a ell existíem i que ens tenia en compte (ben poca gent solia fer-ho). Una vegada va posar la mà sobre el meu cap i vaig sentir una curosa benvolença amb la meua existència.

Quan es va tractar de la confirmació als tres germans grans, malgrat la nostra edat de molt joves, va acceptar de «fer de bisbe» (el catecisme deia que el que confirmava havia de ser un bisbe...). Tingué lloc a la cartoixa de la Valsainte (cantó de Friburg), a l'església petita de l'entrada, on feia fred i on hi havia només els nostres pares i avis, si no ho recordo malament. El senyor cardenal va oficiar amb tota senzillesa, sense cap mitra de bisbe ni grans vestits. (Aquell dia no sabíem que el seu cos hi descansaria, esperant el dia que podria retornar a Catalunya, perquè això sí que jo ho havia entès malgrat ser coses de gent gran: «en Franco» li ho tenia prohibit.)

Aquell seu cos, quan es movia, semblava com trenca-dís, però la seva mirada no era gens ni mica feble. Inoblidable. Sempre la recordaré: els ulls tan transparents, claríssims, però aguts, penetrants, d'un blau gris lleuger sortint com d'una aquarel·la. Una mirada d'extrema atenció, però d'una dolçor silenciosa, benvolent, lluminosa. Així és com el recordo, encara que potser els ulls no fossin realment d'aquest color.

Potser el que dic podria suggerir una persona irreal, fora de la realitat. Gens ni mica, però. Fora un greu error. Per exemple, quan el seu secretari, que el seguia com una ombra, jugava a cartes amb l'àvia, al pis dels avis, ell —sense jugar-hi mai— es posava al costat del secretari

El cardenal Vidal i Barraquer amb Rafael Patxot.

Els tres germans grans el dia de la confirmació, oficiada pel cardenal Vidal i Barraquer a la cartoixa de la Valsainte.

en una cadireta baixa (la nostra, encara la veig) i li indicava, sense parlar, amb el dit, la millor carta a jugar!

Va morir de sobte, de nit, i per a tots nosaltres va ser dramàtic, després d'un dia de gran il·lusió passat a casa: en efecte, l'avi, seguint un desig del cardenal, havia demanat a en Ventura Gassol, que llavors vivia a Lausana, de tornar-lo a veure. Els havia salvat la vida a tots dos el 1936...

No cal dir l'emoció de tots i, particularment, del cardenal. El recordo al cap de taula, voltat per l'avi i en Gassol, nosaltres els nens a l'altre extrem (però el menjador era petit i estàvem a prop). Jo el tenia de cara; ell, que tan sovint callava, es mostrava tot animat; somreia, movia els ulls, es girava cap a l'un i cap a l'altre gairebé amb vivacitat. (Celebràvem també el dia del meu sant, i en Gassol em va dir que m'enviaria un poema que encara no havia acabat. L'he conservat, un meravellós sonet a la Verge de Núria: «El vostre nom», que restà inèdit fins a l'any 2013, publicat al llibre de Manuel Castellet *L'exili de la Mare de Déu de Núria (1936-1941)*, ed. Alpina, 2013, pàg. 115.)

L'endemà al matí, però, la meua mare va venir a despetar-me dient: «El cardenal s'ha mort. Hem d'anar a veure'l. Vindràs amb mi.» Jo no volia. Però ella va insistir

de veres, recalcant, i me'n recordo exactament: «És un moment històric, te'n recordaràs tota la vida.» No vaig entendre per què, però vaig obeir.

La meua mà estrenyent la seva, vam caminar el tros de carrer que ens separava de la pensió de les monges, on s'allotjava el cardenal aquell estiu.

Pujant una escala, vam arribar a l'habitació, obscura, on jeia el cardenal, rígid, immòbil, mort. Sense cap vestit jeràrquic, sense mitra. Despullat de qualsevol honor. I de si mateix davant Déu.

Encara ara trobo inexplicable la meua impassibilitat total. Potser perquè la visió era tan insòlita? Potser per protegir-me de l'emoció, del sotrac? No ho sé.

Era i no era el meu senyor cardenal.

La meua mare em va fer donar lentament la volta al llit i resar un parenostre.

A mi, nena petita, em queda per sempre més la seva mirada: intensitat, però pau; fermesa, però humilitat.

Fora de la història amb majúscula —la que vaig entendre més tard, la de Catalunya, de l'Església, d'Espanya—, el que em queda és aquesta mirada límpida de qui havia volgut ser, malgrat el perill que corria, un senzill testimoni de l'absoluta independència de l'Evangelí.